

5 Ιουνίου 2022

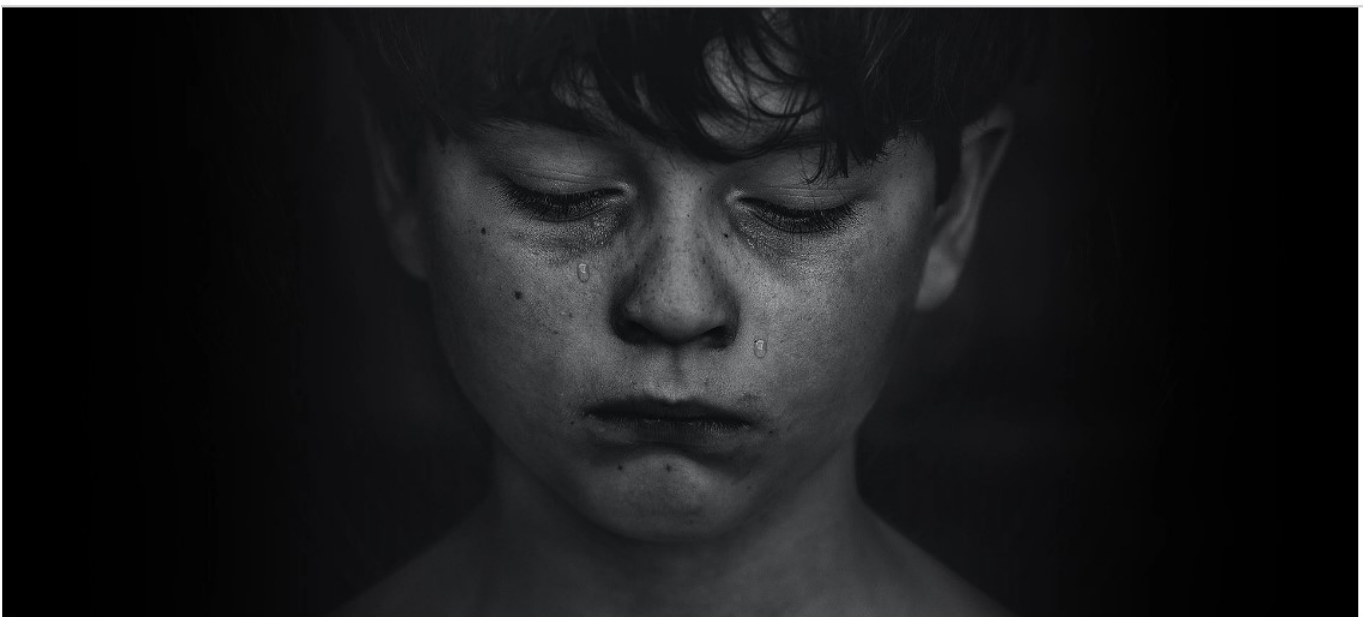
Μία νέα τηλεφωνική γραμμή για την κακοποίηση παιδιών και το bullying

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Κοινωνιολογικά \(κοινωνική πρόνοια & οικογενειακά θέματα\)](#)

Unsplash / Kat J

Η Παγκόσμια Ημέρα εναντίον της Επιθετικότητας κατά των Παιδιών γίνεται η αφορμή για να μιλήσουμε για τις πολλαπλές μορφές βίας που βιώνουν τα παιδιά. Σύντομα, μία νέα τηλεφωνική γραμμή από το σωματείο ΕΛΙΖΑ θα μπορεί να δέχεται κλήσεις που αφορούν και περιστατικά bullying.

Unsplash / Kat J

Η 4η Ιουνίου έχει οριστεί από τον ΟΗΕ ως Διεθνής Ημέρα κατά της Επιθετικότητας εναντίων των Παιδιών. Αφορμή για την καθιέρωσή της υπήρξε η καταπάτηση των δικαιωμάτων των παιδιών σε διακρατικό επίπεδο (θύματα ένοπλων επιθέσεων), γι' αυτό και η σύμβαση που υπογράφηκε το 1989 από τα κράτη-μέλη ρυθμίζει τις υποχρεώσεις των κρατών για την προστασία και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού.

Καθώς είναι υποχρέωση του κάθε κράτους να προασπίζει τα δικαιώματα των παιδιών έναντι της οποιασδήποτε επιθετικότητας τους ασκείται, η ημέρα αυτή μας θυμίζει ότι σ' όλο τον κόσμο υπάρχουν εκατομμύρια παιδιά που υποφέρουν από κακομεταχείριση είτε φυσική είτε ψυχική και συναισθηματική.

Στην Ελλάδα, η Εταιρία κατά της Κακοποίησης του Παιδιού - ΕΛΙΖΑ, ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύθηκε το 2008, έχει ως σκοπό την προστασία παιδιών που έχουν υποστεί ή κινδυνεύουν να υποστούν κακοποίηση ή παραμέληση. Μιλήσαμε μαζί τους για την ενδοοικογενειακή βία, το bullying, την αντιμετώπιση και την πρόληψη των περιστατικών βίας.

Τα νούμερα στην Ελλάδα

Σύμφωνα με στοιχεία που μας παραχώρησαν, στην Ελλάδα, το 15% των μαθητών 8-15 ετών έχουν βιώσει συμπεριφορές εκφοβισμού, οι οποίες παρατηρούνται συχνότερα εντός του σχολικού περιβάλλοντος. Τα αγόρια ασκούν σε μεγαλύτερο ποσοστό σωματική βία, ενώ τα κορίτσια εμπλέκονται κυρίως σε περιστατικά λεκτικού εκφοβισμού. Στην ελληνική πραγματικότητα επιδημιολογικές έρευνες έχουν δείξει ότι το φαινόμενο του εκφοβισμού είναι ένα ζήτημα που πλήττει περίπου 1 στα 10 παιδιά.

Έρευνα του 2012 σε παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία στη Β. Ελλάδα έδειξε ότι, από το σύνολο των παιδιών που συμμετείχαν:

το 42,2% έχει δεχθεί εκφοβισμό,

το 21,5% έχει ασκήσει εκφοβισμό,

το 35,6% των παιδιών δεν έχει εμπλακεί σε περιστατικό εκφοβισμού.

Unsplash / Luke Pennystan

Η πιθανότητα κάποιο παιδί να υποστεί εκφοβισμό συνδέεται συχνά με την ελλιπή εκπαίδευση των γονέων, την ανεργία, τις οικονομικές δυσκολίες και τη φτώχεια. Αρκετές μελέτες έχουν διαπιστώσει ότι τα θύματα εκφοβισμού είναι πιο πιθανό να προέρχονται από χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, ενώ κάποιες άλλες εντόπισαν μικρή ή καμία συσχέτιση μεταξύ κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων και θυμάτων ή θυτών εκφοβισμού.

Ωστόσο, τα θύματα σωματικού και σχεσιακού εκφοβισμού έχει βρεθεί ότι προέρχονται συχνότερα από οικογένειες χαμηλής κοινωνικο-οικονομικής τάξης, ενώ τα περιστατικά διαδικτυακού εκφοβισμού δεν σχετίζονται με κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες. Όσον αφορά την ενδοοικογενειακή βία, εντοπίζεται σε όλα τα επίπεδα εισοδήματος, εκπαίδευσης και επαγγέλματος.

Η βία αυξήθηκε μετά την πανδημία

Κατά τη διάρκεια των lockdowns μέχρι και σήμερα έχει παρατηρηθεί σημαντική αύξηση (40,9%) της βίας σε παιδιά. Υπήρξε αύξηση της παιδικής αυτοκτονικότητας (παιδιά με αυτοκτονικό ιδεασμό), κρίσεις άγχους, δυσκολία στην προσαρμοστικότητα και αύξηση 30% της εφηβικής παραβατικότητας.

«Είναι ωστόσο ένα φαινόμενο που, αν θέλουμε να το καταλάβουμε και κατά συνέπεια να το επιλύσουμε, οφείλουμε να το εξετάσουμε συνολικά, συστημικά θα λέγαμε. Δεν είναι ένας μόνο παράγοντας που οδήγησε σε αυτή την αύξηση. Και, όπως λέμε για πολλά άλλα ζητήματα που παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια της

πανδημίας, δεν δημιουργήθηκαν από μόνα τους. Υπήρχε η βάση, υπήρχαν οι δυσλειτουργίες στο σύστημα και η πανδημία τα ανέδειξε», αναφέρει η Έττυ Βαρούχ, Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας - Ψυχοθεραπεύτρια, MSc in Applied Psychology, Επιστημονικός Συνεργάτης ELIZA.

Πού οφείλεται η αύξηση της επιθετικότητας;

Αν και, όπως προαναφέρθηκε, έχουμε σημαντική αύξηση των κρουσμάτων βίας στα παιδιά, αυτό δεν σημαίνει ότι παλιά δεν συνέβαιναν περιστατικά. Κοινωνικά έχει ανοίξει ένας δημόσιος διάλογος και υπάρχει ευαισθητοποίηση τα τελευταία χρόνια που επιτρέπει στα θύματα να μιλούν, αλλά και στην κοινωνία να αντιδρά. Παλαιότερα δεν γίνονταν συχνά αναφορές κακοποίησης, ενώ σήμερα ως υπεύθυνοι πολίτες κοιτάμε γύρω μας τι συμβαίνει.

Όσον αφορά στους παράγοντες που έχουν συντελέσει στην αύξηση της επιθετικότητας των παιδιών, «θα πρέπει να στραφούμε προς την οικογένεια και να δούμε το ζήτημα αυτό συστημικά. Η βία έχει και γενετικό υπόβαθρο. Ένας επιθετικός και βίαιος γονιός ξέρουμε ότι αυξάνει δραματικά τις πιθανότητες το παιδί του να εκδηλώσει επιθετικές συμπεριφορές μεγαλώνοντας. Είναι όμως μόνο τα γονίδια; Σαφώς όχι. Παίζουν ρόλο, αλλά είναι και θέμα συμπεριφοράς. Μεγαλώνοντας σε ένα περιβάλλον όπου η όποια μορφή βίας αποτελεί αποδεκτό τρόπο επίλυσης προβλημάτων, αυξάνω τις πιθανότητες να τη χρησιμοποιήσω κι εγώ όταν θα διαφωνήσω με τους φίλους μου», προσθέτει η κυρία Βαρούχ.

«Εκτός από τα γονίδια και το περιβάλλον ως πλαίσιο εκμάθησης συμπεριφορών, ένας άλλος πολύ σημαντικός παράγοντας στην αύξηση των κρουσμάτων βίας μεταξύ των παιδιών είναι η συναισθηματική παραμέληση των παιδιών και οι δυσκολίες των γονιών. Γονείς που δυσκολεύονται καθημερινά να διαχειριστούν την καθημερινότητα και τις συνεχώς αυξανόμενες προσδοκίες για το πώς πρέπει να είναι ως γονείς. Γονείς που οι ίδιοι δεν έχουν μάθει να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους, με αποτέλεσμα να έχουν συχνά και έντονα ξεσπάσματα. Γονείς που μεγαλώνουν παιδιά σε μια εποχή που οι απειλές έρχονται από παντού. Γονείς που δεν οριοθετούν τα παιδιά τους. Όλα αυτά συντελούν σε μια συνθήκη όπου τα παιδιά μεγαλώνουν χωρίς την απαραίτητη καθοδήγηση, χωρίς συναισθηματική κάλυψη και χωρίς εκμάθηση τρόπων διαχείρισης των δικών τους δυσκολιών», συνεχίζει.

Unsplash / Caleb Woods

Οι ψυχολογικές συνέπειες της βίας

Τι αφήνει στην ψυχή ενός παιδιού μια επιθετική συμπεριφορά; «Ένα παιδί που βιώνει βία στο σπίτι του έχει πολλές και σοβαρές συνέπειες τόσο στη φυσική όσο και ψυχική του υγεία. Είναι πιο επιρρεπές στη χρήση ουσιών, αλκοόλ, επικίνδυνης σεξουαλικής συμπεριφοράς και σε αυτοτραυματισμούς. Μπορεί επίσης να έχει δυσκολία στον ύπνο, καθώς και διάφορα ψυχοσωματικά συμπτώματα. Δημιουργεί λανθασμένα μοτίβα σχέσεων και είναι πολύ πιθανό να τα επαναλάβει στην ενήλικη ζωή του», απαντάει η κ. Βαρούχ.

«Επιπρόσθετα, η βία απέναντι σε ένα παιδί το αφήνει με έντονα συναισθήματα ενοχής, “εγώ φταίω που ο μπαμπάς με χτύπησε γιατί δεν ήμουν συνεπής στα μαθήματά μου”, καθώς και έντονο φόβο και ανησυχία, επειδή μεγαλώνοντας σε ένα περιβάλλον συναισθηματικά μη ασφαλές βρίσκονται μόνιμα σε κατάσταση συναγερμού. Συχνά, ένα παιδί που μεγαλώνει σε κακοποιητικό περιβάλλον εμφανίζει συμπτώματα όπως χαμηλή αυτοεκτίμηση, μαθησιακές δυσκολίες, δυσκολία στις διαπροσωπικές σχέσεις με συνομήλικους και έλλειψη εμπιστοσύνης. Οι συνέπειες αυτές μπορεί να εμφανιστούν πολύ αργότερα στη ζωή του παιδιού και είναι αυτές που κάνουν τη ζωή του τόσο δύσκολη, που το αναγκάζουν στην αποκάλυψη της κακοποίησής του».

Unsplash / Luke Pennystan

Παιδί και αυτοκτονία λόγω bullying: Μπορούμε να βοηθήσουμε;

Τελευταία γίνονται όλο και πιο συχνά τα περιστατικά σχολικού εκφοβισμού που οδηγούν ορισμένα θύματα να θέλουν να δώσουν τέλος στη ζωή τους ή ακόμη και να το κάνουν. Υπάρχουν προειδοποιητικά σημάδια για έναν γονιό ή έναν δάσκαλο, ώστε να μπορέσει να βοηθήσει εγκαίρως;

«Το παιδί που εκφοβίζεται διακατέχεται από άγχος και ανασφάλεια, ενώ παραμένει σιωπηλό γι' αυτό που του συμβαίνει. Επιπλέον, μπορεί να έχει χαμηλή αυτοεκτίμηση και συνήθως δεν μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του, ενώ διατηρεί μια αρνητική στάση προς τη βία. Τα παιδιά που είναι θύματα βίας μπορεί να εμφανίζουν κατάθλιψη, να διακατέχονται από ιδέες αυτοκτονίας, ανασφάλεια, άγχος, ψυχοσωματικές εκδηλώσεις, άρνηση να πάνε σχολείο, μαθησιακά προβλήματα, δυσκολίες προσαρμογή και έντονες μεταπτώσεις στο συναίσθημα, αϋπνία», αναφέρει ο Κωνσταντίνος Φύσσας, Ψυχοθεραπευτής και Project Manager στην AMKE SYMPLEXIS, Επιστημονικός Συνεργάτης ELIZA.

«Γονείς και εκπαιδευτικοί θα πρέπει να δώσουν προσοχή σε οποιαδήποτε συμπεριφορά παρεκκλίνει από τη φυσιολογική ρουτίνα του παιδιού και να αναζητήσουν βοήθεια εάν εντοπίσουν τα παραπάνω σημάδια. Είναι σημαντικό να έρθουν σε επαφή με έναν ειδικό ψυχικής υγείας, έτσι ώστε να αναφέρουν τις ανησυχίες τους και στη συνέχεια να πραγματοποιηθούν έγκαιρες παρεμβάσεις στο σχολείο και στο σπίτι», συμπληρώνει.

Μια γραμμή βοήθειας για την κακοποίηση των παιδιών και το bullying

Από την 1η Ιουλίου θα λειτουργήσει η γραμμή ELIZA 10454 για ζητήματα σχετικά με φερόμενη κακοποίηση των παιδιών. Αυτό σημαίνει ότι οποιοσδήποτε επαγγελματίας φροντίζει παιδιά, όπως ο δάσκαλος, αλλά και οι γονείς θα μπορούν να καλούν και να ζητούν οδηγίες και βοήθεια, σε περίπτωση που υποψιάζονται πως ένα παιδί είναι θύμα βίαιης συμπεριφοράς από το ευρύτερο περιβάλλον: φιλικό, κοινωνικό, από το σχολείο, από εξωσχολικές δραστηριότητες κ.λπ.

Στη Γραμμή αυτή, που αναμένεται να δεχτεί τις περισσότερες κλήσεις από τον Σεπτέμβριο, μήνα έναρξης των σχολείων, αρχικά θα διαπιστωθεί αν ο εκπαιδευτικός έχει εξαντλήσει δυνατότητες διαχείρισης εντός του σχολείου, μόνο και μόνο εφόσον πρόκειται για εν δυνάμει περιστατικό.

Ενδεικτικοί τρόποι διαχείρισης είναι:

η ανάπτυξη στρατηγικών βοήθειας του παιδιού-θύματος και συνεργασία με τους γονείς, καθώς και ευαισθητοποίησή τους,

η ουσιαστική εποπτεία των χώρων του σχολείου στους οποίους πιθανολογείται εκδήλωση εκφοβισμού και βίας μεταξύ των μαθητών,

η χρήση συγκεκριμένων κώδικων επικοινωνίας μέσα στην τάξη,

η σαφής και εκ των προτέρων οριοθέτηση των αποδεκτών συμπεριφορών, των απαγορεύσεων κ.ά.

«Σε περίπτωση που η ως άνω διαχείριση δεν είναι εφικτή, θα παρασχεθεί στον εκπαιδευτικό πληροφόρηση σχετικά με τη νομική διάσταση του ζητήματος, καθώς και οδηγίες διαχείρισης του περιστατικού υπό την εν λόγω οπτική, ανάλογα με το περιστατικό, δηλαδή αν αυτό αφορά σε περιστατικό bullying στο φυσικό ή το διαδικτυακό περιβάλλον», σημειώνει η Ηλέκτρα Κουτσούκου, Νομικός, Δρ Δικαιωμάτων του Παιδιού, Επιστημονικός συνεργάτης Πανεπιστημίου

Πελοποννήσου

και

Επιστημονικός

Συνεργάτης

ΕΛΙΖΑ.

Unsplash / Caleb Woods